

บทที่ 6

ระบบมโนทัศน์ของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อท่ามวยไทย

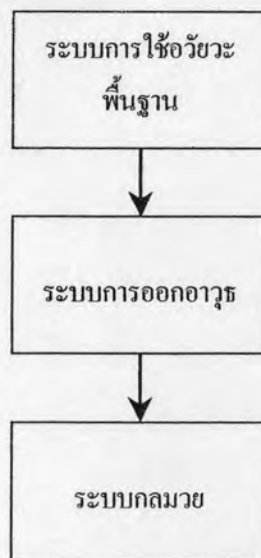
จากการวิเคราะห์ความหมายของชื่อท่ามวยไทย ทั้ง 3 ประเภท คือ คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย และชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน ดังที่นำเสนอไว้ในบทที่ 3, 4 และ 5 ตามลำดับนั้น ผู้วิจัยพบว่าชื่อท่ามวยไทยดังกล่าวสะท้อนให้เห็น ระบบความคิดเรื่องมวยไทย และวิถีชีวิต ของคนไทยอีกด้วย ดังนั้นในบทที่ 6 นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอระบบมโนทัศน์ดังกล่าว โดยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

6.1 ระบบการต่อสู้ของคนไทย

6.2 ระบบความคิด และ วิถีชีวิต ของคนไทยที่สะท้อนจากระบบของชื่อท่ามวยไทย

6.1 ระบบการต่อสู้ของคนไทย

ชื่อและความหมายที่วิเคราะห์ทั้งหมดที่แสดงในบทที่ 3, 4 และ 5 สะท้อนระบบการต่อสู้ของคนไทยซึ่งแบ่งเป็นระบบย่อย 3 ระบบที่สัมพันธ์กัน คือ ระบบการใช้อวัยวะพื้นฐาน ระบบการออกอาวุธ และ ระบบกลมมวย ดังตารางต่อไปนี้

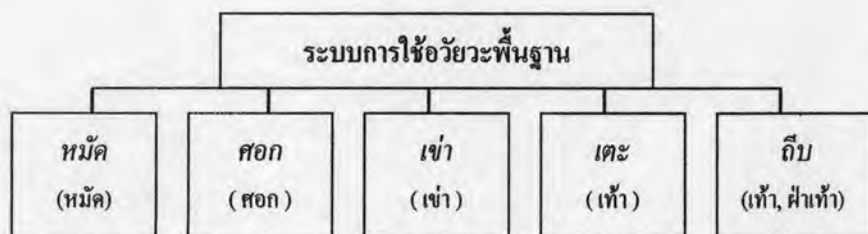
ตารางที่ 8 ภาพรวมระบบการต่อสู้ของไทย

ตารางที่ 8 แสดงให้เห็นภาพรวมของระบบย่อยทั้ง 3 ระบบที่ความสัมพันธ์กันจนเกิดเป็นระบบการต่อสู้ของคนไทย เริ่มต้นจากระบบอวัยวะพื้นฐาน (ดูรายละเอียดที่ 6.1.1) อันเป็นความรู้เบื้องต้นของการชกมวยไทย ครูมวยจะสอนให้ลูกศิษย์ทุกคนทราบว่าอวัยวะพื้นฐานที่ใช้ชกมวยไทยนั้นประกอบด้วยหมัด สอก เข่า และ เท้า ซึ่งเท้าเป็นอวัยวะที่ใช้ได้ 2 แบบ คือ ใช้เตะ และ ถีบ ต่อมาจึงเริ่ม

เรียนระบบการออกอาวุธ (ดูรายละเอียดที่ 6.1.2) โดยการนำอวัยวะพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในลักษณะต่างๆ ให้ได้มากที่สุด และสุดท้ายक्रमวยให้ลูกศิษย์ได้เรียนระบบกลมวย (ดูรายละเอียดที่ 6.1.3) ซึ่งเป็นการต่อสู้แบบประภคภู่งริง ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องประมวลความรู้เบื้องต้นทั้งหมดที่ได้เรียน ได้แก่ การใช้อวัยวะพื้นฐาน และการออกอาวุธหมัด สอก เข่า ตะ ถีบ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการต่อสู้ทั้งแบบรุกและแบบรับ

6.1.1 ระบบการใช้อวัยวะพื้นฐาน

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยในบทที่ 3 สะท้อนให้เห็นว่าอวัยวะพื้นฐานของท่ามวยไทย อันประกอบด้วย หมัด สอก เข่า และ เท้า นั้นมีการใช้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ในความคิดของคนทั่วไป หมัด สอก เข่า และ เท้า อาจหมายถึง มือที่กำ ข้อศอก หัวเข่า และเท้า ซึ่งเป็นอวัยวะ 4 ชนิด ที่มีมนุษย์ทุกคนมีเหมือนกัน แต่ในความคิดของคนไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับมวยไทย จะมีมโนทัศน์เกี่ยวกับอวัยวะทั้ง 4 ชนิดนี้ ต่างออกไป โดย หมัด ไม่ได้หมายถึงมือที่กำเพียงเท่านั้น แต่จะหมายถึง อวัยวะตั้งแต่ท่อนแขนจนถึงปลายหมัด ส่วน สอก และ เข่า ก็ไม่ได้หมายถึงข้อศอกของแขนที่ตั้ง และหัวเข่าที่เชื่อมขา 2 ส่วน ไว้ด้วยกัน แต่จะหมายถึงบริเวณข้อศอกและหัวเข่าด้านนอก ซึ่งจะต้องอยู่ในลักษณะพับหรือองให้กระดูกยื่นออกมาแล้วเท่านั้น เช่นเดียวกันกับเท้าที่ไม่ได้หมายถึงเฉพาะอวัยวะบริเวณข้อเท้าลงไป แต่จะหมายถึงอวัยวะที่แยกไปใช้ได้ 2 ส่วน คือ ส่วนท่อนขาจนถึงหลังเท้าที่ใช้เตะ และ ส่วนฝ่าเท้าที่ใช้ถีบ ซึ่งจากมโนทัศน์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นระบบการใช้อวัยวะพื้นฐานอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยจะนำเสนอระบบดังกล่าวด้วยตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 ระบบการใช้อวัยวะพื้นฐาน

ตารางที่ 9 แสดงระบบความคิดของการใช้อวัยวะพื้นฐาน กล่าวคือ จากอวัยวะพื้นฐานทั้ง 4 ชนิด คือ หมัด สอก เข่า เท้า ได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นระบบจนกลายเป็นอาวุธพื้นฐานของท่ามวยไทยทั้ง 5 ประเภท โดย อวัยวะหมัด กลายเป็น หมัด อวัยวะข้อศอก กลายเป็น สอก อวัยวะหัวเข่า กลายเป็น เข่า และอวัยวะเท้า กลายเป็น ตะที่ไม่ใช้ฝ่าเท้า กับ ถีบ ที่ใช้ฝ่าเท้า หลังจากนั้นประเภทพื้นฐานทั้ง 5 นี้จะถูกนำไปใช้เป็นอาวุธในระบบการออกอาวุธต่อไป

6.1.2 ระบบการออกอาวุธ

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของชื่อท่าเด็วมวยไทย ซึ่งระบบความหมายของชื่อท่าเด็วมวยไทยได้แสดงให้เห็นระบบของการทำท่าเดียว หรือที่เรียกว่าระบบการออกอาวุธ กล่าวคือ ท่าเด็วมวยไทยหรือการออกอาวุธนี้ จะเกิดขึ้นจากการนำอวัยวะพื้นฐานที่ได้แปลงเป็นประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยที่คนไทยเปรียบเป็นอาวุธชนิดต่างๆที่ทำจากเหล็กหรือไม้ มาใช้ประกอบกับองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ลักษณะการใช้อวัยวะ วิธีการต่างๆ และวิถีของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ และเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยขอนำเสนอตารางแสดงระบบการออกอาวุธ ดังนี้

ระบบการออกอาวุธ				
หมัด	ศอก	เข่า	เตะ	ถีบ
หมัดกำ (ตรง, กลายหมัด)	ศอกตัด (เคลื่อนศอกตัดผ่าน)	เข่าตัด (เคลื่อนเข่าตัดผ่าน)	เตะตัด (เตะตัดผ่าน)	ถีบตรง (ฝ่าเท้าตรงไปข้างหน้า)
หมัดตรง (เคลื่อนหมัดตรงไป)	ศอกกระทุ้ง (ศอกตรงไปด้านหลัง)	เข่าตรง (เข่าตรงไปข้างหน้า)	เตะฟาด (เตะโค้ง)	ถีบจิก (ตรง-หน้า, นิ้วเท้าจิก)
หมัดแย็บ (ตรง, ชักหมัดกลับ)	ศอกตี (เคลื่อนศอกโค้งเข้า)	เข่าชก (ตรงไปข้างหน้า, ช้ำ)	เตะเฉียง (เตะโค้ง, หันข้าง)	ถีบสูง (ตรง-หน้า, ปลายเท้าสูง)
หมัดสุก (โค้ง, หมัดคว่ำ)	ศอกกลับ (ศอกโค้ง, หมุนตัว)	เข่าลอย (ตรงไปข้างหน้า, ลอย)	เตะเหยียดหลัง (เตะโค้ง, หมุนตัว)	ถีบข้าง (ตรง-หน้า, หันข้าง)
หมัดเหยียดหลัง (โค้ง, หมุนตัว)	ศอกงัด (เคลื่อนศอกขึ้นไป)	เข่าเฉียง (โค้ง)	เตะตรง (เตะขึ้น)	ถีบหลัง (ตรงไปข้างหลัง)
หมัดเสย (ขึ้น, หางหมัด)	ศอกสับ (เคลื่อนศอกลงมา)	เข่าค้ำ (โค้ง, เข่าต่อเนื่อง)	เตะตีศอก (เตะขึ้น, สบัดแข้ง)	
		เข่าโค้ง (โค้ง, สูง)		

ตารางที่ 10 ระบบการออกอาวุธ

ตารางที่ 10 แสดงให้เห็นระบบความคิดของการออกอาวุธซึ่งสะท้อนจากมิติแห่งความแตกต่างของชื่อท่าเด็วมวยไทยในบทที่ 4 กล่าวคือ คนไทยได้ประยุกต์ใช้อวัยวะสำคัญ 4 ประเภทในหลายลักษณะ หลายวิธี เพื่อให้เป็นอาวุธหลากหลายรูปแบบโดยคิดแปลงด้วยการนำอวัยวะมาใช้ในลักษณะต่างๆ เช่น ใช้หมัดลักษณะคล้ายเฉพาะกับท่าหมัดกำ ใช้หมัดคว่ำในท่าหมัดแย็บ หมัดตรง หมัดสุก หมัดเหยียดหลัง และใช้หมัดหางในท่าหมัดเสย นอกจากนี้ยังนำวิธีการต่างๆมาใช้กับท่ามวยบางท่า เช่น ในท่าหมัดแย็บ ใช้วิธีชักหมัดกลับทันทีหลังจากที่ชกปะทะเป้าหมายแล้ว ไม่เพียงเท่านั้นในการออกอาวุธยังต้องคำนึงถึงจุดปะทะที่มีทั้งระดับเดียวกันกับอาวุธและที่อยู่สูงกว่า ดังนั้นจึงมีการกำหนดลักษณะการเคลื่อนที่หาจุดปะทะในแบบต่างๆ เช่น ในท่าหมัดตรงให้หมัดเคลื่อนที่ตรงไปหาจุดปะทะที่อยู่ข้างหน้า ส่วนในท่าหมัดเสยให้หมัดเคลื่อนที่ขึ้นไปหาจุดปะทะที่อยู่ด้านบน เป็นต้น

6.1.3 ระบบกลมวย

ในบทที่ 5 หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนแล้วพบว่าระบบความหมายของชื่อท่าเชิงซ้อนแสดงให้เห็นถึงระบบกลมวย ซึ่งกลมวย⁸ หมายถึงท่าของการใช้ศิลปะมวยไทยในการต่อสู้ทั้งการรุกและการรับ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอตารางแสดงระบบดังกล่าว ดังตารางที่ 11 ในหน้า 141

ตารางที่ 11 ในหน้า 141 แสดงระบบกลมวย ซึ่งแบ่งเป็นการต่อสู้แบบการรุกและการรับ ระบบกลมวยนี้ สะท้อนให้เห็นระบบความคิดของคนไทยในการนำท่าเดี่ยวมาประยุกต์ใช้ในหลากหลายลักษณะซึ่งต้องเหมาะสมกับรูปแบบการต่อสู้ที่ต้องเผชิญ โดยคนไทยอาจนำท่าเดี่ยวมาพลิกแพลงให้เกิดความรุนแรงมากขึ้น หรือนำท่าเดี่ยวมาประยุกต์ใช้ร่วมกับกลวิธีการต่อสู้ หรืออาจใช้ท่าเดี่ยวเพียงอย่างเดียว แต่ที่สำคัญที่สุด คือ ท่าเดี่ยวที่นำมาใช้ไม่ว่ารูปแบบใดต้องสอดคล้องกับจุดปะทะต่างๆเสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในระบบดังกล่าวมากขึ้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้ท่าเดี่ยวตามระบบกลมวยดังนี้

ในการนำท่าเดี่ยวมาประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นท่า *หนูมานถวายแหวน* อันดับแรกต้องกำหนดรูปแบบการต่อสู้ก่อน โดยคนไทยได้กำหนดไว้ให้ใช้ในการรับหมัดคู่ต่อสู้ ซึ่งหมายถึงผู้ชกตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะเป็นฝ่ายรับ ดังนั้นในขั้นต่อมาจึงต้องเลือกวิธีการรับที่เหมาะสมที่สุดในกรณีนี้ คือ ใช้กลวิธีการย่อหลบให้พ้นหมัดของคู่ต่อสู้ อย่างไรก็ตาม ในการต่อสู้ด้วยมวยไทย ผู้ชกจะไม่ปล่อยให้ตนเองเป็นฝ่ายถูกกระทำเพียงฝ่ายเดียวต้องตอบโต้กลับไปยัง ในขั้นต่อไปคนไทยต้องเลือกท่าเดี่ยวที่ใช้ตอบโต้ให้เหมาะสม กล่าวคือ ต้องเลือกใช้ท่าที่มีความรุนแรงกว่าท่าที่คู่ต่อสู้ใช้จู่โจมและต้องสอดคล้องกับตำแหน่งของผู้ชกที่อยู่ในท่าย่อหลบต่ำกว่าคู่ต่อสู้ด้วย ซึ่งท่าที่เหมาะสมที่สุด คือ ท่า *หมัดเสกคู่* ปะทะได้คาง เพราะเป็นท่าที่เคลื่อนที่ขึ้นด้านบนและมีความรุนแรงกว่าเนื่องจากได้พลิกแพลงแล้ว

จากลักษณะการประยุกต์ใช้ท่าเดี่ยวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนไทยเกี่ยวกับการต่อสู้ กล่าวคือ การต่อสู้ไม่ใช่การเอาชนะอีกฝ่ายด้วยท่าเดี่ยวลักษณะต่างๆเท่านั้นแต่เป็นการเอาชนะกันด้วยการใช้ไหวพริบและเล่ห์เหลี่ยมการต่อสู้อย่างมีชั้นเชิง ดังนั้นในการต่อสู้เพื่อเอาชนะอีกฝ่าย ผู้ชกจึงต้องอาศัยทั้งความชำนาญในการทำท่าเดี่ยว และความแม่นยำในการทำเดี่ยวให้ตรงกับจุดปะทะที่สำคัญต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้เรียนมวยทุกคนได้รับการฝึกฝนให้เกิดความเคยชินกับจุดปะทะตั้งแต่เริ่มต้นออกอาวุธแล้ว นอกจากนี้ยังต้องอาศัยไหวพริบในการคิดหาวิถีต่างๆมาป้องกันตัวเองไม่ให้ถูกทำร้ายและหาวิธีการพลิกแพลงท่าเดี่ยวให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับท่าเดี่ยว รวมทั้งต้องรู้จักพลิกวิกฤติเป็นโอกาส กล่าวคือ จากตัวอย่างข้างต้น การที่คนไทยเลือกทำท่าหมัดเสกคู่ในขณะที่อยู่ในท่านั่งย่อที่เสี่ยงต่อการถูกจู่โจมซ้ำด้วยท่าเตะนั้นเป็นเพราะ คนไทยมีความคิดว่าถ้าทำท่าหมัดเสกคู่พร้อมกับการขึ้นขึ้นจะเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้กับหมัดมากขึ้นอีกหลายเท่าซึ่งอาจทำให้คู่ต่อสู้สลับได้ทันที

⁸ อ้างอิงความหมายจากหนังสือ *ศิลปะมวยไทย* ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2540)

ระบบกลมวย

<ol style="list-style-type: none"> 1. หักคอไอธรา (เข้าตรง, หน้า) 2. ขุนอินฉิมลิง (หมัด เท้า เข้า สอก , รวม) 3. จระเข้ฟาดหาง (เตะเหยียงหลัง, หน้าอก) 4. ตลบขึ้น (เข้าตรง, เปิดขึ้น, ท้อง) 5. อีกาฉีกกรัง (เข้าลอย, เปิดขึ้น, คาง) 6. ตลบลง (เข้าตรง, เปิดลง, ท้อง) 7. หนุมานแหวกฟอง (เข้าลอย, เปิดลง, หน้าอก) 8. นกคุ้มเขี้ยว (หมัดเสย, สอกดี, เข้าลอย) 9. หนุมานทะยาน (เตะตัด, ถีบตัวเข้าลอย, อก) 10. หักคอเอรวัณ (ถลกลอเข้าลอย, หน้า) 11. ตะเขียนแฝงคอ (สอกดี, เข้าลอย, คาง, ท้อง) 12. ชันเอรวัณ (เข้าโค้ง, หน้าอก) 13. พระรามสีภัพ (เข้าตรง, เตะเหยียง, หน้า, ลำตัว) 	<ol style="list-style-type: none"> 14. พระรามสะกดทัพ (ถีบตรง, คาง) 15. บันเคียรทศกัณฐ์ (เหยียบสอกถับคู่, ศีรษะ) 16. ขว้างจักรนารายณ์ (หมัดเหยียงหลัง, คอ) 17. พระรามเหยียบองคา (เหยียบเตะเหยียง, ศีรษะ) 18. รามสูรขว้างขวาน (กระ โคคสอกถับ, ศีรษะ) 19. หนุมานข้ามดงคา (เหยียบเข้าลอย, หน้าอก) 20. นารายณ์ข้ามสมุทร (เปลี่ยนขาเตะเหยียง, หน้า) 21. หนุมานเหยียบดงคา (เหยียบสอกถับ, ศีรษะ) 22. กวางเหยี่ยวหวดถึง (ถีบหลัง, ท้อง) 23. ปลาหนอแอกเหวี่ยง (สอกดีคู่, คอ) 24. บรรพคดล้ม (ล้มตัวสอกถับ, หน้าอก) 25. เฆรกวาดลาน (เตะตัด, ขาล่าง) 	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: auto;">การ รุก</div>
<ol style="list-style-type: none"> 1. สดับพื้นปลา (หลบปัดสดับ) 2. บิภยานแหวกกรัง (หมัดตรง, เปิดขึ้น, หน้า) 3. ขว้างคุดหอก (สอกกระทุ้ง, คอ) 4. อีเหหนาทงกริช (สอกตัด, หน้าอก) 5. ยอเซาพระสูมรุ (หมัดตรง, คาง) 6. ตาเอรวัณพีก (หมัดเสย, เปิดขึ้น, คาง) 7. มอญอินหลัก (ถีบตรง, ท้อง) 8. ขุนศึกสีทวน (เข้าตัด, ลำตัว) 9. คับขวาวา (หมัดตรง, หน้า) 10. หนูไต้ราว (โน้มแขนเข้าตรง, ท้อง) 11. เอรวัณเสงา (หมัดเสย, คาง) 12. หนุมานอวายนแหวน (หมัดเสยคู่, ย่อหลบ, คาง) 13. หงส์ปีกหัก (สอกถับ, แขน) 14. สักพวงมลัย (สอกถับ, ถิ่นปี) 15. ฟานลูกบวบ (สอกจัด, คาง) 16. บิปลูกชกด้วยสอก (สอกตัด, แขนป้อง, หน้า) 17. สวนทวน (หมัดตรง, หน้า) 18. คลื่นกระทมฝั่ง (สอกถับ, คอ) 19. บทาถูปักศร (ถีบสูง, หน้า) 20. ขุนอินภพานาง (ทุ่มล้มหงายหลัง, ลำตัว) 21. พระรามจองอนน (หมัดตรง, เตะตัด, หน้า, ตัว) 22. นารายณ์บันเคียร (หมัดตรง, ขมับ) 23. สุกคางจับหมัด (คางหนีบแขน) 24. รักแร้หักแขน (หักแขนด้วยรักแร้) 25. สอกท้ายทอย (สอกถับ, ท้ายทอย) 26. นารายณ์ขว้างจักร (หมัดเหยียงหลัง, ลำตัว) 27. ล้มขุนทวน (เตะตรงด้วยสันเท้า, คาง) 28. หนุมานหักค่าน (สอกตัด, เข้าโค้ง, คาง, ลำตัว) 29. ม้าลี้ทะโหลก (ตีลังกาเตะตัด, หน้า) 30. ทัดมลา (สอกตัด, กกหู) 31. ดับหัวมัจฉา (สอกถับ, ศีรษะ) 	<ol style="list-style-type: none"> 32. บิปลูกทอย (สอกถับคู่, ขาล่าง) 33. นาคามิดหาง (ทุ่มล้มหน้าคว่ำ, ขาล่าง) 34. หักงมไอธรา (สอกถับ, ต้นขา) 35. วิรุทหกกลับ (ถีบตรง, ต้นขา) 36. ไกรสรข้ามห้วย (ถีบข้าง, เปลี่ยนขาเข้าตัด, ตัว) 37. หิริญม้วนแผ่นดิน (สอกถับ, หน้า) 38. นากมุดบาบาล (ก้มหลบ, ถีบข้าง, ขาล่าง) 39. ทะเนก้าเสา (ก้มหลบ, ถีบข้าง, หัวเข้า) 40. ฤาณิเหิน (กระ โคคหมัดตรง, หน้า) 41. พระรามเคินคง (เหยียบเข้าลอย, หน้า) 42. นางเมฆโจนั่งแท่น (กั้นกระแทก, ต้นขา) 43. รัดงมเอรวัณ (หมัดตรง, แขนหนีบขา, หน้า) 44. อินรุคฆมุด (หมัดเสย, แขนป้อง, ลำตัว) 45. โคนรุคฆมุด (ก้มหลบ, ทุ่มหงายหลัง, ขาล่าง) 46. นางเมฆโจนั่งตัก (กระ โคคสอกถับ, ศีรษะ) 47. หักหลักเพชร (หักด้วยมือ, ขาล่าง) 48. หนุมานฟาดกุนภันฐ์ (ทุ่มฟาด, ขาล่าง) 49. ถึงพิริว (ก้มหลบ, กระ โคคเข้าลอยคู่, หลัง) 50. ฉวนทอคเนท (ปัดถีบ, ขาล่าง) 51. ทวนขุนศึก (ถีบข้าง, ขาล่าง) 52. กวาลมาร (หมัดตรง, หน้า) 53. หนุมานแบกแข็ง (หมัดตรง, แขนหนีบขา, หน้า) 54. สุกรีพอนคืนรัง (ทุ่มล้มหงายหลัง, ขาล่าง) 55. ฤาณิมุดสระ (ถีบข้าง, ก้มหลบ, ขาล่าง) 56. พลิกแผ่นดิน (หมัดเสย, คาง) 57. กังหันดองลม (ทุ่มล้มหงายหลัง, หัวเข้า) 58. เบนสูมรุ (สอกดี, บิดเข้า, ศีรษะ) 59. พระรามน้ำวส (หมัดตรงสูง, ย่อหลบ, หน้า) 60. พระรามหักศร (หักด้วยมือ, แขน) 61. พระรามฟาดศร (แขนฟาด, แขน) 62. พระรามอันสร (ปัดสอก) 	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 60px; margin: auto;">การ รับ</div>

นอกจากความหมายของชื่อท่ามวยไทยจะแสดงให้เห็นถึงระบบการต่อสู้ด้วยท่ามวยไทยตามที่ได้นำเสนอไปข้างต้นแล้วนั้น ชื่อท่ามวยไทยยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดและวิถีชีวิตของคนไทยด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

6.2 ระบบความคิด และวิถีชีวิตของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อท่ามวยไทย

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของชื่อท่ามวยไทยทั้ง 3 ประเภท คือ คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย และชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน ในบทที่ 3, 4, และ 5 นั้น ผู้วิจัยพบว่าระบบความหมายดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทย 5 ด้าน คือ วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธในชีวิตของคนไทย เกี่ยวข้องกับสัตว์ การดำเนินชีวิต ธรรมชาติ และ ความผูกพันกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์

6.2.1 วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธในชีวิตของคนไทย

จากการวิเคราะห์ชื่อท่ามวยไทยทั้ง 3 ประเภท ผู้วิจัยพบคำที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปรากฏอย่างชัดเจนในชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย และ ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน ชื่อท่ามวยไทยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยนั้นเปรียบร่างกายเป็นเหมือนอาวุธที่เป็นเครื่องมือดังนั้นจึงใช้อวัยวะและส่วนต่างๆของร่างกายในการต่อสู้แทนการใช้อาวุธ ตามที่ปัญญา ไกรทัศน์ (2527) ได้เคยกล่าวไว้ซึ่งผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ในสมัยก่อนที่ประเทศไทยอยู่ในช่วงสงคราม ทหารและชาวบ้านจะได้รับการฝึกให้มีความสามารถทั้งการใช้อาวุธ และ การใช้ท่ามวยไทย เพราะในกรณีที่กำลังต่อสู้กับข้าศึกอยู่นั้น หากอาวุธหลุดจากมือไปแล้ว คนไทยก็ยังสามารถใช้ท่ามวยไทยเป็นอาวุธสำรองเพื่อป้องกันตัวได้ และเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจะนำเสนอตารางแสดงชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวกับอาวุธและการเปรียบเทียบท่ามวยไทยกับอาวุธที่มีความเหมือนกับท่ามวยไทยนั้นๆพร้อมกับแสดงคำที่บ่งบอกความเหมือนระหว่างอาวุธและท่ามวยไทยดังกล่าว ดังตารางที่ 12 ในหน้า 143

ตารางที่ 12 ในหน้า 143 แสดงให้เห็นชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวกับการใช้อาวุธซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ชื่อท่ามวยไทยที่มีคำศัพท์บ่งบอกอาวุธอย่างชัดเจน และ ชื่อท่ามวยไทยที่ใช้คำเปรียบถึงอาวุธ

ชื่อท่ามวยไทยที่มีคำศัพท์บ่งบอกอย่างชัดเจน ได้แก่ สวนทวน ขุนศึกตีทวน ล้มขุนทวน นารายณ์ขว้างจักร ขว้างจักรนารายณ์ อิเหนาแทงกริช รามสูรขว้างขวาน และ ชาวซัดหอก เนื่องจากคำศัพท์ที่ขีดเส้นใต้ในแต่ละชื่อท่าดังกล่าว ได้แก่ คำว่า ทวน จักร กริช ขวาน และ หอก เป็นอาวุธที่ประดิษฐ์ขึ้นทั้งสิ้น ส่วนชื่อท่ามวยไทยที่ใช้คำเปรียบถึงอาวุธ ได้แก่ นารายณ์บันเสียด บันเสียดทศกัณท์ ลับหัวมัจฉา ปักลูกทอย ศอกลับ ผ่านลูกบวบ ศอกตี เข่าตัด และ เตะตัด เนื่องจากคำศัพท์ที่ขีดเส้นใต้ในแต่ละชื่อได้แก่ คำว่า บัน ลับ ปัก ผ่าน ตี และ ตัด เป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธ โดย บัน ลับ ผ่าน และ ตัด เป็นคำกริยาของการใช้ของมีคม ปัก เป็นคำกริยาของการใช้ไม้ปลายแหลม และ ตี เป็นคำกริยาของการใช้ไม้ ดังนั้นจากชื่อท่ามวยไทยที่กล่าวมาทั้งหมดได้สะท้อนให้เห็นว่าคนมีมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้อาวุธจึงได้มองว่าท่ามวยไทยที่ใช้อวัยวะก็เหมือนอาวุธชนิดต่างๆ โดยมองว่าหมัด

ตรงเหมือนทวนหรือของมีคมที่ใช้บัน หมดเหวี่ยงหลังเหมือนจักร สอกตัดเหมือนกริช สอกสับเหมือนมีด ไม้ปลายแหลมและขวานที่ใช้สับ ปัก และฝาน และมองว่าสอกกระทู้งเหมือนหอกสั้น

ท่ามวยไทย	อาวุธที่เปรียบ	ชื่อท่ามวยไทยที่บ่งบอก
ประเภทหมัด	ทวน มีดหรือของมีคม จักร	สวนทวน ขุนศึกตีทวน ล้มขุนทวน (หมัดตรง*) นารายณ์บันเสียด บันเสียดรทกัณฑ์ (หมัดตรง*) นารายณ์ขว้างจักร ขว้างจักรนารายณ์ (หมัดเหวี่ยงหลัง*)
ประเภทสอก	มีด กริช มีด ไม้แหลม และขวาน หอกสั้น ไม้	อิเหนาแทงกริช (สอกตัด*) สับหัวมัจฉา ปักลูกทอย รามสูรขว้างขวาน(สอกสับ*) ฝานลูกบวบ (สอกงัด*) ชวาซัดหอก (สอกกระทู้ง*) สอกตี
ประเภทเข่า	ดาบและมีด	เข่าตัด
ประเภทเท้า	ดาบและมีด	เตะตัด

* ชื่อท่ามวยไทยในวงเล็บเป็นหนึ่ง ในองค์ประกอบทางความหมายของชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน *

ตารางที่ 12 ชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธ
และการเปรียบเทียบท่ามวยไทยกับอาวุธชนิดต่างๆ

6.2.2 วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสัตว์

จากการวิเคราะห์ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนผู้วิจัยพบชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ชนิดต่างๆ จำนวนหนึ่งที่สามารถแบ่งได้ ดังตาราง

ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์										
ปลา	นก	อิกา	หงส์	หนู	กวาง	จระเข้	ช้าง	ม้า	ลิง	สิงโต
ศลับพันปลา ตะเพียนแฝงตอ ปลาหมอแอกเหงอก	ปีกษาแหวกกรัง นกคุ้มเข้างรัง	อิกาลีกรัง	หงส์ปีกหัก	หนูไต่ราว	กวางเหยี่ยวหลัง	จระเข้ฟาดหาง	เอราวัณเสงา หักคอเอราวัณ ย่นเอราวัณ รัดวงเอราวัณ หักคอเอราวัณ หักวงเอราวัณ	ม้ายัดกะโหลก	ลิงพริ้ว	ไกรสรข้ามห้วย

ตารางที่ 13 ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์

จากตารางได้แสดงให้เห็นชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวกับสัตว์ แต่ละชื่อนั้นสะท้อนให้เห็นความสอดคล้องกันของท่ามวยไทยและท่าทางของสัตว์ชนิดต่างๆ ได้แก่ ปลา นก อีกา หงส์ หนู กวาง จระเข้ ช้าง ม้า ลิง และ สิงโต โดยใน ท่า *สลัฟฟันปลา* ที่หมายถึงการปิดหมัดสลับด้านซ้ายและด้านขวาอาจจะสอดคล้องกับลักษณะที่เอียงสลับอย่างฟันของปลา ท่า *ตะเพียนแฝงตอ* ที่หมายถึงการรุกด้วยท่าสอกตีและเข้าลอยพร้อมกันอาจจะสอดคล้องกับท่าทางของปลาตะเพียนที่หลบอยู่หลังตอไม้ใต้น้ำ ท่า *ปลาหมอแฉกเหงือก* ที่หมายถึงการรุกด้วยสอกตีคู่อาจจะสอดคล้องกับท่าทางการกางเหงือกเพื่อหายใจของปลาหมอ ท่า *ปีกฆาแหวกรัง* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยการเปิดหมัดขึ้นและสวนหมัดตรงและท่า *นกคุ้มเข้างรัง* ที่หมายถึงการรุกด้วยท่าหมัดเสย สอกตี และเข้าลอยพร้อมกันอาจจะสอดคล้องกับท่าทางการเข้างรังของนก ท่า *อีกาฉีกรัง* ที่หมายถึงการรุกด้วยการเปิดหมัดขึ้นและท่าท่าเข้าลอยอาจจะสอดคล้องกับท่าทางของอีกาที่ใช้ปากจิกเพื่อทำลายรังของนกตัวอื่น ท่า *หนูไต้ราว* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยท่าเข้าตรงอาจจะสอดคล้องกับท่าทางการเกาะเกี่ยวอยู่บนราวของหนู ท่า *กวางเหลียวหลัง* ที่หมายถึงการรุกด้วยท่าถีบหลังอาจจะสอดคล้องกับท่าทางของกวางที่หันศีรษะมองไปด้านหลัง ท่า *จระเข้ฟาดหาง* ที่หมายถึงการรุกด้วยท่าเตะเหยียดหลังอาจจะสอดคล้องกับท่าจระเข้ฟาดหางลงบนน้ำจนน้ำกระเจาย ท่า *เฮอร์วั้นเสยงา* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยท่าหมัดเสยงาอาจจะสอดคล้องกับท่าทางการต่อสู้โดยใช้งาเสยกันของช้าง ท่า *ม้าศึกกะโหลก* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยท่าตีลังกาเตะตีอาจจะสอดคล้องกับท่าม้ากระโดดเตะตีขาหลัง ท่า *ลิงพริ้ว* ที่หมายถึงการรับเตะเฉียงด้วยการก้มหลบแล้วกระโดดทำท่าเข้าลอยคู่ อาจจะสอดคล้องกับลักษณะความว่องไวและซุกซนของลิง และ ท่า *ไกรสรข้ามห้วย* ที่หมายถึงการรับเตะเฉียงด้วยท่าถีบข้างและเปลี่ยนขาเตะตัดอาจจะสอดคล้องกับท่าสิงโตกระโดดข้ามห้วยน้ำ

นอกจากนี้ชื่อท่าเชิงซ้อนยังแสดงให้เห็นระบบความคิดในการเปรียบเทียบของคนไทย โดยคนไทยจะเปรียบผู้ชกเป็นสัตว์หลายขนาดทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ คือเป็นได้ทั้งปลาตะเพียน นก หนู ลิง จนถึง กวาง จระเข้ ม้า และ ช้าง ส่วนคู่ต่อสู้จะถูกเปรียบเป็นสัตว์ที่มีความสง่า คือ หงส์ ในท่า *หงส์ปีกหัก* และ เป็นสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ คือ ช้าง ในท่า *หักคอเฮอร์วั้น* *ยันเฮอร์วั้น* *รัดวงเฮอร์วั้น* *หักคอไอยรา* *หักวงไอยรา* ซึ่งการเปรียบเทียบดังกล่าวนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าความใหญ่โตของรูปร่างนักมวยไม่มีความสำคัญต่อการชกมวยไทยเพราะคู่ต่อสู้ที่ตัวใหญ่เทียบเท่ากับช้างเฮอร์วั้นยังถูกผู้ชกทำร้ายได้

6.2.3 วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต

จากการวิเคราะห์ชื่อท่าเชิงซ้อนผู้วิจัยพบชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ที่สามารถแบ่งได้ดังตารางที่ 14 ในหน้า 145

จากตารางที่ 14 ในหน้า 145 ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำของมนุษย์จะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิต 4 ด้าน คือ การดำเนินชีวิตเกี่ยวกับการทำงาน การต่อสู้ การกิน และ การใช้วัตถุ

ชื่อท่าเชิงซ้อนเกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ ท่า *ตาเถรค้ำฟัก* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยเปิดหมัดขึ้นและท่าท่าหมัดเสยอาจเป็นการสะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตของคนไทยที่นิยมเก็บผักไปขาย เช่น

ชื่อทามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต			
การทำงาน	การต่อสู้	การกิน	การใช้วัตถุ
ดาเดรค้ำฟ้า ปักลูกทอย เถรกวาดลาน ทะแยค้ำเสา ยันรุกขมูล โค่นรุกขมูล ฉวนทอดแห มอญยันหลัก	อิเหนาแทงกริช ขุนศึกตีทวน ทวนขุนศึก ล้อมขุนทวน	ผ่านลูกบวบ สับหัวมัจฉา	ค้ำขวาลา

ตารางที่ 14 ชื่อทามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

เก็บผลฟักที่ขึ้นตามริมทาง ทำ *ปักลูกทอย* ที่หมายถึง การรับตะเอยด้วยศอกสับคู้ อาจเป็นการสะท้อนให้เห็นวิธีการป็นต้นไม้เพื่อเก็บเกี่ยวพืชผลของคนไทยในสมัยก่อนที่ต้องใช้ไม้แหลมซึ่งเรียกว่า ลูกทอย ตอกเป็นชั้นๆ เหมือนชั้นบันไดที่ลำต้นของต้นไม้ใหญ่เพื่อให้สามารถป็นขึ้นไปเก็บผลไม้ได้ง่ายขึ้น ทำ *เถรกวาดลาน* ที่หมายถึงการรุกด้วยท่าเตะตัดอาจเป็นการสะท้อนให้เห็นถึง วิถีชีวิตของชายไทย โดยเฉพาะคนสูงอายุที่ชาวบ้านมักเรียกว่า ตาเถร หรือ เถร ที่มักจะอาศัยอยู่ที่วัด และคอยช่วยเหลือทำความสะอาดวัดเสมอ ในท่า *ทะแยค้ำเสา* ที่หมายถึงการรับตะเอยด้วยการก้มหลบและถีบข้าง อาจเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยชอบสร้างความสนุกสนานและสร้างกำลังใจในการทำงานหนักร่วมกัน ด้วยการร้องเพลงปลุกใจ เช่น เพลงทะแย ในท่า *ยันรุกขมูล* ที่หมายถึงการรับตะสูงด้วยการใช้แขนป้องและทำท่าหมัดเสย และ ท่า *โค่นรุกขมูล* ที่หมายถึง การรับตะสูงด้วยการก้มหลบและทุ่มให้ล้มหงายหลัง อาจสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยที่มักใช้ประโยชน์จากต้นไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ โดยการตัดโค่นมาใช้เป็นวัสดุคิในการสร้างบ้านหรือวัตถุอื่นๆ ทำ *ฉวนทอดแห* ที่หมายถึง การรับถีบข้างด้วยการปิดถีบอาจสะท้อนให้เห็นการเหวี่ยงแหจับปลาของคนฉวน ทำ *มอญยันหลัก* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยถีบตรงอาจสะท้อนให้เห็นการใช้เท้ายันริมคิงขณะนำเรือเทียบท่าเพื่อหาปลาของคนมอญ

ชื่อท่าเชิงซ้อนเกี่ยวกับการต่อสู้ ได้แก่ ท่า *อิเหนาแทงกริช* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยศอกตัด อาจเป็นการสะท้อนให้เห็นการต่อสู้ด้วยอาวุธกริชของคนอินโดนีเซีย ทำ *ขุนศึกตีทวน ทวนขุนศึก* และ *ล้อมขุนทวน* อาจเป็นการสะท้อนให้เห็นสถานการณ์บ้านเมืองในสมัยสงคราม ชายไทยจำนวนมากจึงต้องทำหน้าที่เป็นทหารที่ต้องต่อสู้กับข้าศึกเพื่อป้องกันประเทศ ซึ่งในสมัยนั้นจะมีคำเรียกทหารที่ออกศึกทำสงครามแตกต่างกันออกไป เช่น เรียกตามความสามารถที่โดดเด่นในการทำศึกว่า ขุนศึก และเรียกตามอาวุธประจำกาย ว่า ขุนทวน

ชื่อท่าเชิงซ้อนเกี่ยวกับการกิน ได้แก่ ท่า *ผ่านลูกบวบ* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยศอกงัด และ ท่า *สับหัวมัจฉา* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยศอกสับ อาจสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตที่คนไทยทำเป็นประจำ คือ การทำกับข้าวซึ่งใช้ผลบวบ และ ปลา ตามลำดับ เป็นส่วนประกอบ ในการนำผลบวบมาใช้จะต้องใช้มีดปอกเปลือกออกก่อนแล้วจึงผ่านเป็นชิ้นๆ จึงจะนำไปต้มได้ต่อไปส่วนปลาก็ต้องสับหัวทิ้ง

จากท่าทางการผ่านบวบไปประกอบอาหารและ ท่าทางการสับหัวปลา จึงกลายมาเป็นท่ามวยไทย 2 ท่าดังกล่าว

ชื่อท่าเชิงซ้อนเกี่ยวกับการใช้วัตถุ ได้แก่ ท่า *คับชวลา* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยหมัดตรงอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของคนไทยเกี่ยวกับการใช้วัตถุ ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ คนไทยอาจใช้ตะเกียงแทนไฟฟ้า การคับชวลา หรือ การคับตะเกียงจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย โดยเป็นสิ่งที่คนไทยทำเป็นประจำทุกวัน ดังนั้นจึงได้นำท่าคับตะเกียงมาใช้เป็นท่ามวย

6.2.4 วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติพบในชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเหล่านี้

ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
บรรพตกล่ม
คลื่นกระทบฝั่ง
กัณฑ์ต้องลม

ตารางที่ 15 ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

ในตารางที่ 15 ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติน่าจะสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องของท่ามวยไทยกับสิ่งที่คนไทยพบเห็นตามธรรมชาติ โดย ในท่า *บรรพตกล่ม* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่าล้มตัวสอกลับอาจเป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะการพังทลายของภูเขา ในท่า*คลื่นกระทบฝั่ง* ที่หมายถึงการรับหมัดด้วยสอกกลับ สะท้อนให้เห็นลักษณะการม้วนตัวมากระทบฝั่งของคลื่น และ ในท่า *กัณฑ์ต้องลม* ที่หมายถึง การรับเข้าลอยด้วยทุ่มให้ล้มหางหลังสะท้อนให้เห็นการหมุนตัวของกัณฑ์ตามแรงลม

6.2.5 วิถีชีวิตที่ผูกพันกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์

จากการวิเคราะห์ชื่อท่ามวยไทยทั้ง 3 ประเภท พบว่าชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับวรรณคดีเอกเรื่องหนึ่งด้วย คือ เรื่องรามเกียรติ์ ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ดังตารางที่ 16 ในหน้า 147

จากตารางที่ 16 ในหน้า 147 แสดงให้เห็นชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ชื่อท่าดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับวรรณคดีชิ้นเอกเรื่องรามเกียรติ์ ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทำศึกระหว่างพระรามหรือนารายณ์อวตาร กับ ทศกัณฐ์เพื่อแย่งตัวนางสีดา จากชื่อท่าในตารางจะเห็นได้ว่าคนไทยได้สอดแทรกเนื้อหาในแต่ละตอนของเรื่องรามเกียรติ์ไว้ในท่ามวยไทย และยังสามารถแบ่งได้เป็น 2 ฝ่าย คือ ผู้ชก และ คู่ต่อสู้ เป็นตัวละครแต่ละตัวที่อยู่ในเนื้อเรื่องรามเกียรติ์ด้วย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 12 ประเภท ดังนี้

⁹ เนื้อเรื่องของรามเกียรติ์ทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทนี้มาจาก หนังสือ รามเกียรติ์ ฉบับมหาราช ของ ศ. พลายน้อย (2548)

ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์					
พระราม	หนุมาน	นางมณโฑ	ท้าววิรุฬหก	ขุนยักษ์	หิรันตยักษ์
พระรามจองถนน	หนุมานถวายนแหวน	นางมณโฑนั่งแท่น	วิรุฬหกกลับ	ขุนยักษ์พานาง ขุนยักษ์จับลิง	หิรันตม้วนแผ่นดิน
พระรามเดินดง	หนุมานหักค้ำ	นางมณโฑนั่งดัก			
พระรามน้ำสรว	หนุมานฟาดกุมภกัณฑ์				
พระรามหักศอก	หนุมานแบกแข็ง				
พระรามฟาดศร	หนุมานแหวกฟอง				
พระรามยันศร	หนุมานทะยาน				
พระรามตีทัพ	หักคอเอราวัณ				
พระรามสะกดทัพ	ยันเอราวัณ				
พระรามเหยียบลงกา	รัดวงเอราวัณ				
นารายณ์ขว้างจักร	หักวงไอยรา				
ขว้างจักรนารายณ์	หักคอไอยรา				
นารายณ์ข้ามสมุทร	หนุมานข้ามลงกา				
นารายณ์บันเคียร บันเคียรทศกัณฐ์	หนุมานเหยียบลงกา				
รามสูร	สุครีพ	อุายี	นาคา	ภานุราช	เงาพระสุเมรุ
รามสูรขว้างขวาน	สุครีพลงดินร้ง	อุายีเหิน อุายีมุดสระ	นาคมุดบาดาล นาคาบิดหาง	พลิกแผ่นดิน	ขอเงาพระสุเมรุ เงนสุเมรุ

ตารางที่ 16 ชื่อท่ามวยไทยที่เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์

6.2.5.1. ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับพระรามหรือนารายณ์อวตาร จะแสดงให้เห็นท่าทางต่างๆของพระรามตามเนื้อเรื่อง โดย ในท่า *พระรามจองถนน* ที่หมายถึง การรับหมัดด้วยท่าหมัดตรงและเตะตัด สะท้อนให้เห็นตอนที่พระรามสั่งให้หนุมานสร้างถนน ในท่า *พระรามเดินดง* ที่หมายถึง การรับตัดเฉียงด้วยท่ากระโดดเหยียบเข่าลอย สะท้อนให้เห็นตอนที่ออกเดินทางเข้าป่าเพื่อบวชเป็นเวลา 14 ปี ในท่า *พระรามน้ำสรว* ที่หมายถึง การรับศอกสับด้วยการย่อหลบและทำท่าหมัดตรงสูง *พระรามหักศอก* ที่หมายถึง การรับศอกตัดด้วยการใช้มือหักแขน *พระรามฟาดศร* ที่หมายถึง การรับศอกตัดด้วยการปิดศอก และ *พระรามยันศร* ที่หมายถึง การรับศอกเสยด้วยการใช้ท่อนแขนฟาด สะท้อนให้เห็นตอนที่ใช้อาวุธประจำกาย คือ ธนู หรือ ศร ระหว่างทำศึก ในท่า *พระรามสะกดทัพ* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่าหมัดตรงและเตะเฉียง *พระรามตีทัพ* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่าถีบตรง และ *บันเคียรทศกัณฐ์* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่ากระโดดเหยียบศอกสับคู่ สะท้อนให้เห็นตอนที่ทำศึกกับทศกัณฐ์และหมู่อื่นๆ ในท่า *พระรามเหยียบลงกา* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่ากระโดดเหยียบเตะเฉียง สะท้อนให้เห็นตอนที่บุกไปกรุงลงกา ในท่า *นารายณ์ข้ามสมุทร* ที่หมายถึง การรุกด้วยการกระโดดข้ามเขาเตะเฉียง สะท้อนให้เห็นตอนที่ให้ทหารจองถนนเพื่อข้ามมหาสมุทรไปทำศึกที่กรุงลงกา ในท่า *นารายณ์ขว้างจักร* ที่หมายถึง การรับหมัดตรงด้วยหมัดเหวี่ยงหลัง และ *ขว้างจักรนารายณ์* ที่หมายถึง การรุกด้วยหมัดเหวี่ยงหลังสะท้อนให้

เห็นตอนที่ต่อสู้ด้วยอาวุธประจำกาย คือ จักร และในท่า *นารายณ์บันเคียร* ที่หมายถึง การรับหมัดด้วยหมัดตรง สะท้อนให้เห็นตอนที่อวตารเป็น หมูเผือก ที่ใช้เขี้ยวเพชรสังหาร หิรันตย์กษ

6.2.5.2. ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับหนุมาน จะแสดงให้เห็นในท่าทางต่างๆของหนุมาน โดย ในท่า *หนุมานอวตาร* ที่หมายถึง การรับหมัดด้วยย่อหลบแล้วทำท่าหมัดเสย สะท้อนให้เห็นตอนที่อวตารเป็นแค้นนางสีดา ในท่า *หนุมานแหวกฟอง* ที่หมายถึงการรุกด้วยการเปิดหมัดขึ้นแล้วทำท่าเข้าลอยสะท้อนให้เห็นตอนที่แปลงกายให้ตัวสูงใหญ่แล้วแหวกฟองน้ำทะเลเพื่อจะฆ่าวิรุณจำบัง ในท่า *หนุมานหักค่าน* ที่หมายถึง การรับหมัดด้วยท่าสอกลัดเข้าโค้ง สะท้อนให้เห็นตอนที่บุกไปเมืองบาดาลเพื่อช่วยพระรามและต้องต่อสู้กับค่านยักษ์ ค่านยูง ในท่า *หนุมานฝ่าคุมภินช* ที่หมายถึง การรับเตะสูงด้วยท่าฝ่าพื้น และ *หนุมานแบกแข็ง* ที่หมายถึง การรับเตะสูงด้วยการใช้แขนหนีบขาและทำท่าหมัดตรง สะท้อนให้เห็นตอนที่ต่อสู้กับกุมภกรรณเพื่อช่วยเหลือสุกรีที่ถูกรัดตัวไป ในท่า *หนุมานทะยาน* ที่หมายถึง การรุกด้วยเตะตัดและหมุนตัวทำท่าเข้าลอย *หักคอเราวรัม* ที่หมายถึง การรุกด้วยการกดคอทำท่าเข้าลอย *ยันเราวรัม* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่าเข้าโค้ง *หักวงไอยรา* ที่หมายถึง การรับเตะเฉียงด้วยสอกลัด *หักคอไอยรา* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่าเข้าตรง และ *รัดวงเราวรัม* ที่หมายถึง การรับเตะเฉียงโดยใช้แขนหนีบขาแล้วทำท่าหมัดตรง สะท้อนให้เห็นตอนที่เหาะขึ้นไปสู้กับช้างเราวรัมแล้วถูกอินทรีจิดเล่นงาน และในท่า *หนุมานข้ามลงกา* ที่หมายถึง การรุกด้วยกระโดดเหยียบเข้าลอย และ *หนุมานเหยียบลงกา* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่ากระโดดเหยียบสอกลัดสะท้อนให้เห็นตอนที่บุกไปตีกรุงลงกาพร้อมพระราม

6.2.5.3. ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับนางมณโฑ จะแสดงให้เห็นท่าทางของนางมณโฑ โดยในท่า *นางมณโฑนั่งตัก* ที่หมายถึง การรับท่าเตะสูงด้วยการกระโดดทำท่าสอกลัดสะท้อนให้เห็นท่าของนางมณโฑตอนที่นั่งอยู่บนตักของทศกัณฐ์ในห้องบรรทม และ ในท่า *นางมณโฑนั่งแทน* ที่หมายถึง การรับท่าเตะเฉียงโดยใช้ก้นกระแทกสะท้อนให้เห็นท่าของนางมณโฑตอนที่นั่งอยู่บนแท่นบรรทม

6.2.5.4. ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับท้าววิรุฬหก ได้แก่ ท่า *วิรุฬหกกลับ* ที่หมายถึง การรับเตะเฉียงด้วยท่าถีบตรง จะสะท้อนให้เห็นท่าทางของท้าววิรุฬหกตอนที่ตกใจเสียงล้อเลียนของตึกแกชณะแสดงความเคารพต่อพระอิศวร

6.2.5.5. ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับขุนยักษ์ซึ่งหมายถึงทศกัณฐ์ จะแสดงให้เห็นถึงท่าทางของทศกัณฐ์ในฉากต่างๆ โดย ในท่า *ขุนยักษ์พานาง* ที่หมายถึง การรับหมัดตรงด้วยการท่าให้ล้มหงายหลังสะท้อนให้เห็นท่าของทศกัณฐ์ตอนที่ลักพาตัวนางสีดา และในท่า *ขุนยักษ์จับลิง* ที่หมายถึง การรุกด้วยท่าหมัด เท้า เข้า สอกลัด อย่างต่อเนื่องสะท้อนให้เห็นท่าของทศกัณฐ์ตอนที่ต่อสู้กับหนุมาน

6.2.5.6. ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับหิรันตย์กษ ได้แก่ ท่า *หิรันตย์ม้วนแผ่นดิน* ที่หมายถึง การรับเตะเฉียงด้วยสอกลัดจะสะท้อนให้เห็นท่าทางของหิรันตย์กษตอนที่แผลงฤทธิ์ด้วยการม้วนแผ่นดินทั้ง 3 ส่วน เข้าด้วยกันแล้วนำไปไว้ที่ใต้บาดาล

6.2.5.7. ชื่อทำมวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับรามสูร ได้แก่ ทำ *รามสูรขว้างขวาน* ที่หมายถึง การรुकด้วยท่ากระโดดศอกสับจะสะท้อนให้เห็นท่าทางของรามสูรตอนที่กำลัง โกรธนางมณีเมขลาที่กำลังล่อแก้ว จึงไล่ขว้างขวานใส่นางมณีเมขลา

6.2.5.8. ชื่อทำมวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับสุครีพ ได้แก่ ทำ *สุครีพถอนต้นรัง* ที่หมายถึง การรับเตะสูงด้วยการทุ่มให้ล้มหงายหลัง จะสะท้อนให้เห็นท่าทางของสุครีพตอนที่ถอนต้นรังในทวีปอุครตามคำทำของกุมภกรรณ

6.2.5.9. ชื่อทำมวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับฤาษี จะแสดงให้เห็นท่าทางของตัวละครที่เป็นฤาษีในเรื่องรามเกียรติ์ โดย ในท่า *ฤาษีเหิน* ที่หมายถึง การรับเตะตรงด้วยท่ากระโดดหมัดตรง จะสะท้อนให้เห็นท่าของฤาษีตอนที่เหาะขึ้นไปเฝ้าพระอิศวร และในท่า *ฤาษีมุคสระ* ที่หมายถึง การรับเตะเฉียงด้วยการก้มหลบและสวนถีบข้างสะท้อนให้เห็นท่าของฤาษีตอนที่ฤาษีเสกคาถาให้ไม้เท้ากลายเป็นปลิงไปอยู่ในสระเพื่อแก้งหนุมาน

6.2.5.10. ชื่อทำมวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับนาค ได้แก่ ทำ *นาคาบิดหาง* ที่หมายถึง การรับถีบตรงด้วยการทุ่มล้มให้หน้าคว่ำจะสะท้อนให้เห็นท่าทางของนาคตอนที่ถูกพญาครุฑรุมจิก และ ทำ *นาคมุกบาดาล* ที่หมายถึง การรับเตะเฉียงด้วยก้มหลบและถีบข้างสะท้อนให้เห็นท่าของนาคตอนที่ค้ำน้ำหลบพญาครุฑ

6.2.5.11. ชื่อทำมวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับภานุราช ได้แก่ ทำ *พลิกแผ่นดิน* ที่หมายถึง การรับเข้าตรงด้วยหมัดเสยจะสะท้อนให้เห็นท่าทางของภานุราชที่แทรกตัวอยู่ใต้แผ่นดินเนรมิตฝั่งลงกา และหาโอกาสที่จะคว่ำแผ่นดินเพื่อทำลายกองทัพของพระรามแต่หนุมานมาขัดขวางไว้ได้ทัน

6.2.5.12. ชื่อทำมวยไทยเชิงซ้อนเกี่ยวกับเขาพระสุเมรุ ได้แก่ ทำ *ยอดเขาพระสุเมรุ* ที่หมายถึง การรับหมัดตรงด้วยสวนหมัดตรง สะท้อนให้เห็นขั้นตอนการสร้างกรุงลงกา โดยพระวายุจะเป็นผู้ทำให้เกิดลมพายุพัดไปกระแทกยอดเขาพระสุเมรุอย่างแรงจนยอดเขาหักและปลิวไปตกลงกลางทะเล และ ทำ *เบนสุเมรุ* ที่หมายถึงการรับเข้าลอยด้วยการบิดเข้าและทำท่าศอกตี สะท้อนให้เห็นท่าทางของสุครีพขณะยกเขาพระสุเมรุขึ้นตั้งให้ตรงดั้งเดิม

จากชื่อทำมวยไทยเชิงซ้อนข้างต้นจะพบชื่อพระราม และ หนุมานปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระรามและหนุมานมีทั้งความสามารถและมีไหวพริบในการทำศึก ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งในการต่อสู้ด้วยทำมวยไทย ดังนั้นคนไทยจึงได้เลียนแบบความเก่งกาจในการรบและความมีไหวพริบในการออกอุบายของตัวละครทั้ง 2 นี้และยึดถือคุณสมบัติดังกล่าวเป็นต้นแบบที่สำคัญเพื่อนำมาใช้ในการต่อสู้ด้วยทำมวยไทย